



Nederlandse Voedsel- en  
Warenautoriteit  
*Ministerie van Landbouw,  
Natuur en Voedselkwaliteit*

# Hondsdolheid bij dieren

Informatie over de ziekte en de procedures  
van de NVWA voor dierhouders



# Hondsdolheid bij dieren

Hondsdolheid wordt veroorzaakt door het rabiësvirus. Hondsdolheid is een zoönose. Dit betekent dat een dier het virus kan overdragen op de mens en bij de mens hondsdolheid kan veroorzaken. Zonder snelle behandeling is de ziekte dodelijk.

Hondsdolheid komt voor in twee vormen. De zeer besmettelijke klassieke hondsdolheid en de minder besmettelijke, maar even gevaarlijke, hondsdolheid bij vleermuizen. Vleermuizenhondsdolheid komt over de hele wereld voor, ook in Nederland.

Klassieke hondsdolheid komt niet voor in Nederland. Binnen Europa komt het voor in Oost-Europa bij wilde dieren, zoals vossen en wolven. In landen buiten Europa komt klassieke hondsdolheid voor bij wilde dieren en zwerfdieren, zoals honden en katten. Dit geldt ook voor vakantie landen als Marokko en Turkije.

## Overdragen van het virus

Vleeseters zoals de vos, wolf, (zwerf)hond, (zwerf)kat etc. kunnen het rabiësvirus bij zich dragen. Het virus zit in het speeksel van een besmet dier. Door bijten, likken of krabben, kan het virus worden overgedragen op andere (huis)dieren of de mens. Het grootste risico om hondsdolheid op te lopen is in het buitenland als een (huis)dier of persoon in contact komt met wilde dieren of zwerfdieren. In Nederland is contact met niet-gevaccineerde, illegaal uit het buitenland ingevoerde (zwerf)dieren een risico. Dit risico geldt ook voor contact met vleermuizen.

## Ziekteverschijnselen bij een (huis)dier

Wanneer een dier besmet is met hondsdolheid duurt het meestal nog 20-60 dagen voordat het dier klachten krijgt. De ziekteverschijnselen zijn in het begin vaak vaag. Het dier eet en drinkt niet en zondert zich af. Vleermuizen kunnen niet meer vliegen. Hierna kan het dier agressief worden en gaan bijten. Later raakt het dier verlamd, waarbij het gaat kwijlen en uiteindelijk sterft. Wanneer een dier eenmaal tekenen van hondsdolheid heeft, is de ziekte altijd dodelijk en sterft het dier meestal binnen een week.

## Onderzoek na contact met een dier

Een dier dat verdacht is van hondsdolheid en een mens heeft gebeten, gelikt of gekrabd, wordt onderzocht op het rabiësvirus. Dit onderzoek doet het Nationaal Referentie Laboratorium voor hondsdolheid, het Centraal Veterinair Instituut (CVI) in Lelystad. Als er contact tussen een mens en een vleermuis heeft plaatsgevonden, maakt de NVWA de afweging of onderzoek nodig is. De afweging vindt plaats op basis van het type contact dat heeft plaatsgevonden tussen mens en dier. Er zijn geen laboratoriumtesten die bij een levend dier kunnen

vaststellen of het dier hondsdolheid heeft. Daarom worden dieren die tekenen van hondsdolheid laten zien, gedood. Daarna wordt het hersenweefsel onderzocht. In zeldzame gevallen kan de NVWA beslissen een dier dat verdacht wordt van hondsdolheid voor een periode van maximaal 6 maanden onder toezicht (quarantaine) te plaatsen. Wanneer in deze periode tekenen van hondsdolheid optreden, wordt het dier alsnog gedood en onderzocht.

## Hondsdolheid bij de mens

### *Overdracht ziekte van dier naar mens*

De mens kan hondsdolheid oplopen door een lik, een krab of een beet van een dier dat hondsdolheid heeft.

### *Ziekteverschijnselen bij de mens*

Wanneer een mens besmet is met hondsdolheid duurt het meestal 20-60 dagen voordat klachten optreden. Hondsdolheid is voor de mens dodelijk, wanneer het niet snel behandeld wordt. Bij de mens begint de ziekte meestal met griepachtige klachten. In het gebeten lichaamsdeel kunnen tintelingen worden waargenomen. Daarna ontstaan karakterveranderingen zoals angst voor water en woedeaanvallen. Soms treden deze klachten minder op en raakt iemand vooral verlamd.

### *Voorkómen van besmetting*

Hondsdolheid kunt u voorkómen door u te laten vaccineren tegen hondsdolheid.

Verder mag u:

- Geen wilde dieren of zwerfdieren aanraken.
- Geen ongevaccineerde (zwerf)dieren meenemen uit het buitenland.

### *Behandeling*

Bent u gebeten, gelikt of gekrabd door een dier dat mogelijk hondsdolheid heeft? Was de wond onmiddellijk goed uit met water en zeep; of desnoods alleen met water als er geen zeep voorhanden is. Dit doet u minstens 15 minuten lang. Ontsmet vervolgens de wond met alcohol (70%) of jodium.

Neem contact op met uw huisarts of GGD voor een juiste rabiës risicobeoordeling. De GGD en uw huisarts kunnen u indien nodig een postexpositiebehandeling geven. Dat is een medische behandeling die een arts geeft na blootstelling aan een ziekteverwekker voordat er ziekteverschijnselen optreden. In het geval van rabiës bestaat deze uit 4 vaccinaties die u verspreid over een maand krijgt.

# Afhandelingsprocedure verdenking door NVWA

In de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) staat dat hondsdolheid gemeld en bestreden moet worden. De NVWA voert deze bestrijding uit.

## Melding

Als u, uw dierenarts en/of de GGD hondsdolheid bij uw dier vermoedt, moeten allen dit melden aan de NVWA via telefoonnummer 045 - 546 31 88. Ook een laboratorium moet melden wanneer een testuitslag hondsdolheid vermoedt.

Bent u gebeten, gelikt of gekrabd door een (wild)dier in Oost-Europa, of buiten Europa? Neem dan zo snel mogelijk contact op met uw GGD.

## Officiële verdenking

Bij een officiële verdenking, treft de NVWA wettelijke maatregelen om te voorkomen dat het virus zich verder verspreidt. U bent verplicht om mee te werken.

## Afhandeling verdenking

Na een melding van hondsdolheid bij een dier zal de NVWA zo snel mogelijk onderzoek doen om vast te stellen of het dier werkelijk hondsdolheid heeft. De NVWA kan dan maatregelen nemen om te voorkomen dat de ziekte wordt overgedragen naar andere dieren of de mens. De NVWA stuurt zo nodig een dierziektedeskundige naar het verdachte dier toe om te beoordelen of deze werkelijk hondsdolheid kan hebben. Indien nodig wordt het dier gedood en stuurt de dierziektedeskundige het dier voor onderzoek op naar het CVI. Ook zal de NVWA de GGD informeren en de eigenaar en familieleden naar de GGD verwijzen.

## Uitslagen en maatregelen

De eerste resultaten van het onderzoek op het verdachte dier zijn meestal binnen 24 uur bekend. De NVWA brengt u onmiddellijk op de hoogte van de uitslagen. Ook geeft de NVWA aan welke aanvullende maatregelen nodig zijn.

## Kosten

De inzet van de dierziektedeskundige en het laboratoriumonderzoek hoeft u niet te betalen. Kosten voor eventuele quarantaine zijn wel voor rekening van de eigenaar van het dier. De zorgverzekering vergoedt altijd de kosten voor de medische behandeling nodig na een beet, lik of krab door een dier dat mogelijk hondsdolheid heeft. Bij volwassenen is wél het eigen risico van de zorgverzekering van toepassing.

## Vragen en meer informatie

Heeft u nog vragen of wilt u meer informatie? Raadpleeg de website van de NVWA ([www.nvwa.nl](http://www.nvwa.nl) – dierziekte). Tijdens kantooruren kunt u ook contact opnemen met de NVWA via telefoonnummer via 0900-0388.

Voor vragen over uw eigen gezondheid in verband met hondsdolheid kunt u de GGD in uw regio raadplegen ([www.ggd.nl](http://www.ggd.nl)).

### *Dier meenemen vanuit het buitenland*

Wilt u vanuit het buitenland - ondanks de risico's - toch een (zwerf)dier meenemen naar huis? Dan moet het dier voldoen aan speciale regels die de Europese Unie heeft opgesteld voor het importeren van dieren zoals honden en katten.

Deze regels zijn er om te voorkomen dat mensen en dieren besmet raken met ernstige ziekten als hondsdolheid. Meer informatie over deze regels vindt u op de website van de NVWA: <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/dieren-dierlijke-producten/dossier/huisdieren-en-reizen>. Een dierenarts ter plekke kan u er meer over vertellen. U blijft er persoonlijk verantwoordelijk voor dat aan alle regels wordt voldaan.

## Meer informatie

Meer informatie over rabiës leest u op de website van:

### RIVM:

<http://www.rivm.nl/Onderwerpen/R/Rabies>

### CVI:

<http://www.wur.nl/nl/show/Rabies.htm>

### Vleermuis net:

<http://www.vleermuis.net/hondsdoelheid>

### Landelijk coördinatiecentrum reizigersadvisering:

<https://www.lcr.nl/Door-zoogdieren>

### LICG:

<http://www.licg.nl/2xx/praktisch/gezondheid-mens-en-dier/zoonosen/hondsdoelheid-rabies.html>

Deze brochure is het resultaat van de samenwerking tussen de NVWA, de GGD Utrecht en het RIVM.

### Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit

Catharijnesingel 59  
3511 GG Utrecht

Postbus 43006  
3540 AA Utrecht  
T (088) 223 33 33  
F (088) 223 33 34

[info@nvwa.nl](mailto:info@nvwa.nl)  
[www.nvwa.nl](http://www.nvwa.nl)

november 2018

